

ภาค ๑ สมัยที่ ๖๔ เล่ม ๑๔

บทบรรณาธิการ

คำถาม ผู้จ้างซึ่งมิใช่ตัวลูกหนี้เองจะอ้างสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๘, ๖๘๙, ๖๙๐ ว่าด้วยค้ำประกันโดยเกี่ยงให้เจ้าหนี้ (ผู้รับจ้าง) ไปบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันลูกหนี้ก่อนได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๓๖/๒๕๑๑ การบังคับคดีต้องอาศัยคำพิพากษาเป็นหลัก เมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ ๒ ค้ำประกันหนี้ด้วยทรัพย์ที่จำนองไว้กับโจทก์ และโจทก์ได้ฟ้องบังคับจำนองกับจำเลยที่ ๒ ด้วย ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาให้จำเลยที่ ๑ ใช้เงินแก่โจทก์ ถ้าจำเลยที่ ๑ ไม่ชำระ ก็ให้จำเลยที่ ๒ ไล่จำนองเต็มจำนวนหนี้ที่จำเลยที่ ๑ จะต้องชำระ และหากบังคับจำนองขายทรัพย์ที่จำนองได้ไม่พอชำระหนี้ก็ให้โจทก์ยึดทรัพย์อื่นของจำเลยที่ ๑ ขอใช้หนี้ได้จนครบ ดังนี้ เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่ชำระหนี้ จำเลยที่ ๒ ผู้จ้างเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ ๑ จึงต้องไล่จำนองเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อป้องกันมิให้ตนต้องถูกบังคับจำนอง และเมื่อจำเลยที่ ๒ ไม่ชำระหนี้หรือไม่ไล่จำนองก็ต้องถูกบังคับจำนองขายทอดตลาดทรัพย์ที่จำนองตามคำพิพากษา โจทก์จึงมีสิทธิยึดทรัพย์ที่จำนองเพื่อขายทอดตลาดได้ จำเลยที่ ๒ จะอ้างสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๘, ๖๘๙, ๖๙๐ ว่าด้วยค้ำประกันมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนหาได้ไม่ มิฉะนั้นแล้วบทบัญญัติในลักษณะจำนองดังกล่าวแล้วก็จะไร้ผลและผิดหลักการจำนองเป็นประกันหนี้อันบุคคลอื่นจะต้องชำระ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๘๗/๒๕๑๗ ในกรณีที่จำนองทรัพย์สินของตนเป็นประกันหนี้ของบุคคลอื่นนั้น ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะจำนอง ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติให้นำมาตรา ๖๘๙ ในลักษณะค้ำประกันมาใช้บังคับ ผู้จ้างจึงจะขอให้บังคับการชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนไม่ได้ และจะขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันก่อนก็ไม่ได้

คำถาม กรณีผู้จ้างมิใช่ตัวลูกหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๐๙ การบอกกล่าวบังคับจำนองต้องบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้จ้างหรือลูกหนี้

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๔๓/๒๕๔๔ จำเลยที่ ๒ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินและได้จ้างที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างเพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ที่จำเลยทั้งสองกู้เงินโจทก์ โดยจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ร่วมกับจำเลยที่ ๒ กู้เงินโจทก์เท่านั้น จำเลยที่ ๑ ไม่ได้จ้างที่ดินกับโจทก์

ดังนั้น การบอกกล่าวบังคับจำนองก่อนฟ้องจึงเป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องบอกกล่าวบังคับจำนองแก่จำเลยที่ ๒ เท่านั้น และโจทก์ได้บอกกล่าวบังคับจำนองแก่จำเลยที่ ๒ โดยชอบแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๘ โจทก์จึงหาจำต้องบอกกล่าวบังคับจำนองแก่จำเลยที่ ๑ ก่อนไม่ ดังนั้น แม้จำเลยที่ ๑ จะไม่ได้รับหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองจากโจทก์ก็ไม่มีผลอย่างใด

คำถาม ซื้อสินค้าในห้างโดยเอาสุราต่างประเทศใส่ไว้ในลังน้ำปลาแล้วใช้เทปปิดลังไว้ โดยนำลังน้ำปลาอีกใบหนึ่งมาวางทับ แล้วนำไปชำระเงินตามราคาน้ำปลา ๒ ลัง เป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือฉ้อโกง

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๙๓๕/๒๕๕๓ ตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุในฟ้อง จำเลยซื้อสินค้าในห้างคาร์ฟูร์ โดยเอาสุราต่างประเทศยี่ห้อฮันเตอร์สไฟเพอร์ ๑๒ ขวด ราคา ๓,๒๒๘ บาท ของผู้เสียหายใส่ไว้ในลังน้ำปลาตราคคนแบกกุ้งและใช้สกอตเทปปิดลังดังกล่าวไว้ไม่ให้เห็นสินค้าในลัง จากนั้นจำเลยนำน้ำปลากอีก ๑ ลัง วางทับดังกล่าวแล้วนำไปชำระเงินกับพนักงานแคชเชียร์ของผู้เสียหายตามราคาน้ำปลาสองลังเป็นเงิน ๔๒๐ บาท

มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่ เห็นว่า พฤติการณ์ของจำเลยที่เอาสุราต่างประเทศของกลางใส่ไว้ในลังน้ำปลาแล้วใช้สกอตเทปปิดลังไว้โดยนำลังน้ำปลาอีกใบหนึ่งมาวางทับ จากนั้นจึงนำไปชำระเงินนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตที่จะเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปตั้งแต่แรกแล้ว การที่จำเลยนำลังน้ำปลาซึ่งมีสุราต่างประเทศซุกซ่อนอยู่ภายในไปชำระราคาเท่ากับราคาน้ำปลาจนพนักงานแคชเชียร์มอบลังน้ำปลาทั้งสองลังให้จำเลยไปเป็นเพียงกลอุบายเพื่อให้บรรลุผลคือการเอาสุราต่างประเทศของกลางของผู้เสียหายไปโดยทุจริตเท่านั้น พนักงานแคชเชียร์ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้เสียหายมิได้มีเจตนาส่งมอบการครอบครองสุราต่างประเทศให้แก่จำเลยการกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามฟ้อง

คำถาม ผู้จำนอง (ซึ่งมิใช่ตัวลูกหนี้) เอาทรัพย์จำนองตีใช้หนี้แก่ผู้รับจำนองเป็นการชำระหนี้ส่วนหนึ่ง ลูกหนี้จะยังคงต้องรับผิดชอบชำระหนี้ในส่วนที่ขาดอยู่อีกตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓ หรือไม่ และการเอาทรัพย์จำนองตีใช้หนี้จะเป็นการขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา ๗๑๑ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๐/๒๕๐๖ จำเลยกู้เงินโจทก์ไปโดยมีผู้อื่นจำนองที่ดินเป็นประกัน โจทก์ฟ้องจำเลยและผู้จำนอง ศาลพิพากษาให้จำเลยใช้เงินกู้และดอกเบี้ย ถ้าไม่ใช้ให้ผู้จำนองใช้แทนโดยให้ไถ่ถอนจำนองหรือขายทอดตลาดที่ดินเอาเงินใช้ จำเลยไม่ใช้และไม่มีทรัพย์ให้ยึด โจทก์จึงยึดที่ดินที่จำนอง แต่ยังไม่ทันขายทอดตลาด ผู้จำนองได้ตกลงโอนที่ดิน

ที่จำนองให้โจทก์เป็นการชำระหนี้ส่วนหนึ่ง หักแล้วยังมีหนี้ค้างชำระอยู่อีก การที่ผู้จำนอง โอนที่ดินจำนองให้โจทก์นี้เป็นการเอาที่ดินจำนองมาใช้หนี้กันระหว่างโจทก์ผู้รับจำนองกับ ผู้จำนอง ไม่ใช่กรณีเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒๙ หรือเอาออกขายทอดตลาดตามมาตรา ๗๒๘ จึงนำมาตรา ๗๓๓ มาบังคับไม่ได้ เมื่อโจทก์ ได้รับชำระหนี้ไปเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้เงินกู้ชำระ ส่วนที่ยังขาดอยู่ได้

สามมีจำเลยกู้เงินโจทก์โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน เมื่อสามมีถึงแก่กรรม จำเลย ตกลงโอนที่พิพาทให้โจทก์เป็นการชำระหนี้โจทก์ยอมรับเอาที่พิพาทมีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญา จำนองระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑, ๗๔๔ ข้อตกลง ระหว่างโจทก์จำเลยไม่เป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๘/๒๕๑๗)

การบังคับจำนองโดยเอาทรัพย์สินจำนองหลุดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๙ หรือการ เอาทรัพย์สินที่จำนองออกขายทอดตลาดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๘ นั้น หากปรากฏว่าราคา ทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ หรือได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงิน ที่ค้างชำระกันอยู่ เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใดลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓ และมาตรา ๒๑๔ แต่การที่ผู้จำนองยกที่ดินที่จำนองมาใช้หนี้ให้แก่ผู้รับจำนองมิใช่ เป็นการบังคับจำนองโดยเอาทรัพย์สินจำนองหลุดหรือเอาออกขายทอดตลาดจึงไม่อยู่ในบังคับ บทบัญญัติมาตรา ๗๓๓ หากแต่เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้นั้นก็อันระงับสิ้นไป หนี้ย่อมระงับสิ้นไปตามจำนวนที่ตกลงกัน ส่วนที่ยังขาดอยู่ยังหาระงับสิ้นไปไม่ ผู้รับจำนองจึงยังมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในส่วนที่ ยังขาดอยู่ได้ และไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๗๑๑ ที่บัญญัติว่า “การที่ตกลง ไว้เสียก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระเป็นข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งว่า ถ้าไม่ชำระหนี้ให้ ผู้รับจำนองเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งจำนองหรือว่าให้จัดการแก่ทรัพย์สินนั้นเป็นประการ ใช้อื่น นอกจากตามบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำนองไซ้ ข้อตกลงเช่นนั้น ท่านว่าย่อมไม่สมบูรณ์” เพราะข้อห้ามตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ นี้ เป็นการห้ามตกลงในกรณีก่อนที่หนี้ถึงกำหนดชำระ ฉะนั้นหากเป็น กรณีที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็ลบล้างผูกพันจึงโอนที่ดินที่จำนองให้เป็น การชำระหนี้ กรณีเช่นนี้กฎหมายยอมรับบังคับให้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๒๑ ซึ่งเป็นการเอา ทรัพย์สินจำนองมาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ แต่ทั้งนี้จะตกลงกันไว้เสียก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระ ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๑๐/๒๕๕๒ จำเลยฎีกาว่า การที่โจทก์ทำสัญญาจำนองโดยมีข้อตกลงว่าจะโอนที่ดินจำนองให้แก่โจทก์เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ระหว่างจำเลยกับโจทก์แล้ว โดยวินิจฉัยว่าการจำนองและนิติกรรมการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวไม่สมบูรณ์ สัญญาจำนองจึงเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า การที่จำเลยผู้จำนองและโจทก์ผู้รับจำนองได้ทำหนังสือมอบอำนาจโดยจำเลยยอมโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นทรัพย์สินจำนองให้แก่โจทก์เมื่อจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ ย่อมมีผลเพียงทำให้ข้อตกลงดังกล่าวนั้นไม่สมบูรณ์ โดยโจทก์จะบังคับคดีหรือปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวไม่ได้เท่านั้น หากมีผลทำให้นิติกรรมการจดทะเบียนจำนองระหว่างโจทก์กับจำเลยในส่วนอื่นที่กระทำโดยชอบต้องเสียไปหรือไม่สมบูรณ์แต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่าจำเลยยังมีได้ชำระหนี้และจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองสัญญาจำนองระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงยังมีผลใช้บังคับได้ โจทก์ยอมมีอำนาจฟ้องจำเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๐๗/๒๕๐๖ การที่ผู้จำนองตกลงให้ผู้รับจำนองขายทรัพย์สินที่จำนองไว้ก่อนนี้ถึงกำหนดชำระเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๑๑ นั้น ก็มีผลเพียงไม่สมบูรณ์โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตามข้อตกลงไม่ได้เท่านั้น แต่ถ้าผู้รับจำนองเอาทรัพย์สินนั้นขายให้แก่บุคคลอื่นตามข้อตกลง โดยผู้จำนองรู้เห็นด้วย และมีได้หักทวงอย่างใด ทั้งผู้ซื้อก็ได้ครอบครองอย่างเป็นเจ้าของ โดยสงบและเปิดเผยเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว ดังนี้ ผู้ซื้อก็ได้กรรมสิทธิ์ ผู้จำนองจะร้องฟื้นเอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาว่ากล่าวขอไถ่ถอนจำนองอีกหาได้ไม่

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์
บรรณาธิการ